

Terveyskeskuslääkäarin yksinäisyys

Marja Aira LT,
yleislääketieteen
erikoislääkäri
Kliininen opettaja

ITÄ-SUOMEN
YLIOPISTO

Kauniainen 21.10.2011

Terveyskeskustyön nykytila ja tulevaisuus –tutkimus 2002

- Postikysely lääkäreille, jotka olivat osallistuneet lääkäriliiton vuosittaiseen kyselyyn v2000 ja olleet tuolloin terveyskeskustyössä (3275)
- Vastanneita 2419 (vastausprosentti 73,85)
- Kyselyssä kartoitettiin terveyskeskustyön hyviä ja huonoja puolia strukturoiduin kysymyksin ja väittämin

---

Tuloksissa yllätti

- Pienten ja keskisuurten kuntien lääkärit viihtyivät työssään parhaiten
- 71% terveyskeskuslääkäreistä oli samaa mieltä väittämästä ”Terveyskeskuslääkäriin työ on liiaksi yksinäistä puurtamista”.
- Tämä yksinäisyys oli suurinta suurissa terveyskeskuksissa!

Mistä yksinäisyys terveyskeskuslääkärin työssä muodostuu?

- Laadullinen teemahaastattelu
- 6 erikokoista kuntaa (<5000, >10000, >50000)
- Hallinnon edustajia 19 (6 kunnanjohtajaa, 6 johtavaa lääkäriä, 7 johtavaa luottamusmiestä)
- 32 lääkäriä

se ihan ensimmäinen asia kun mä tulin taloon niin se että tuen puute. Mä koin sen että mä oon aivan täydellisesti ihan yksin. L29

Yksinäisyyden osatekijät

Table 1. Components of isolation perceived by Finnish primary health care centre physicians at different levels of the health care organization

Relation to the health care system or employer group	Components of isolation			
	Making decisions alone	Deficient collaboration	Not being a part of the work community	Lack of mentoring at work
Relation to the health care system			In the health care system; in the health centre organization	Official mentoring
Relation to specialist health care	Specialist health care consultations	Collaboration with special health care in hospitals		
Relation to colleagues	Consultations of specialists provided at the health centre; consultations with a GP colleague	Collaboration with other GPs	Among colleagues	Possibility of mentoring among GP colleagues
Relation to nursing team		Collaboration with the nursing team	In the primary health care team	Support from the nursing staff

---

1. Päätöksenteon yksinäisyys

- Kuuluu terveystieteiden yksikön työhön ja itsenäistä päätöksentekoa pidettiin myös hyvänä
- Erikoislääkärikonsultaatioita vaikea saada sairaalasta joustavasti, helpompaa jos ostopalvelusopimukset tai erikoislääkäri palkattu tk:hon
- Kollegakonsultaatiomahdollisuus vaihteli, helpompaa, jos nimetty tuutori

---

Erikoislääkärikonsultaatio

Lähetelä/soitto konsultaationa

Jos aattelee että sairaalaan, nehan on tavallaan konsultaatiolähetteitä jos lähettää. Semmosia, että ajattelenkin joita voi palauttaa. Mut et mä soittasin, niin kyl se on vähän. Ehkä siitä päivystyksestä, just jostain vammahoidosta. Jonkun murtuman hoidosta.

Sit tietysti helpottaa se, kun on ollu kaupungissa pitkään, ja mä oon ollu pitkään kirurgialla töissä, pitkään sisätaudeilla, neurolla, ja olen jo niin vanha että mä voin kelle tahansa keskussairaalan kollegalle soittaa koska tahansa. Ne ei kehtaa äkkäillä mulle eikä sanoo että mitä turhaan kysyt. Se on kyllä hirvittävän ihana asia. Että sehän on semmonen hankaluus varmaan nuorilla, että sitä helposti tulee et mä en kehtaa soittaa, mä en kehtaa kysyä, mieluummin pistän hätäpaskalähetteen, päivystyspolille jonottamaan jonkun ihmispolosen.

Erikoislääkärikonsultointi terveyskeskuksessa

että itse tehdään paljon ja käytetään talossa paljon ulkopuolisia erikoislääkärikonsultteja. Ja se on sitten myös, se on huomattava ero siinä, että jos pistää paperin keskussairaalaan tai sitten pistää paperin erikoislääkärille ja menee sen erikoislääkärin kanssa mahdollisesti kattamaan sen potilaan.

Ja meillä on kardiologi talossa ja neurologi. Meillä on ihan hirveen hyvät konsultaatiomahollisuudet. Ja kun tää on aika pieni terveyskeskus niin sä tunnet ne. Sä tiedät että kun sä soitat sille, niin sä saat hetkessä sen avun.L22

Kollegan konsultointi

Niin siihen että sais tuota apua sitten, et pystyis kysymään jos tulee ongelmia, mut että mene nyt siellä kysymään toiselta, pari kertaa kysyt ja huomaat että kun kolmannen kerran tuut niin se suorastaan huokasee et ”voi hirveetä, mä oon näin myöhässä ja vielä pittää ehtii siinä niinkun toisen työtäkin kattoo. Niin että ei siinä varmaan kukaan sitten mielellään mene kysymään. L1

Joo, se on se just varmaan mikä nuoria lääkäriä niinkun rassaa, ei ehi konsultoimaan. Eihän me tässä nähä. Jos nyt sattuu päivällä kun käy syömässä, niin siinä voi nähä jonkun, useimmiten ne on hoitajia. Ja sitten lääke-esittelyssä ja silloin puhuu lääke-esittelijä. L20

---

2. Yhteistyön puutteet

- Työnjaon katsottiin toimivan erikoissairaanhoidon ehdoilla. Uusia työtehtäviä ilman jatkokoulutusta sopimatta terveyskeskuksen kanssa
- Lääkäreillä harvoin tiimityömahdollisuutta tai työn jakamisen mahdollisuutta toisten lääkäreiden kanssa
- Hoitotiimin kanssa erimielisyyksiä vastaanottoajoista, tauoista yms

---

Yhteistyö erikoissairaanhoidon kanssa

Päättä piti raapia kun tuli jotain erikoissairaanhoidon lähettämiä jatkoja sinne, että mitäs tälle nyt tehdään. Nimenomaan näitä tämmösii leikkauksen jälki tiloja, jota tehdään täällä lyhkinä ...sitten ne tulee niihen komplikaatioittensa kans sieltä. Aattelee, et jaaha punktoidaan, mistähän sitä punktoidaan taas, millähän sitä punktoidaan... ”tehkää siellä”, vaan se pitäs jonkun jotenkin saaha siihen kai koulutus. L1

Et ne yrittää työntää meille kaikkee mahdollista (naurahtaa), että kaikki vaan kuuluttaa tästä. Että siellä oli jotku sanonu että ne ei ota mitään ilman lähetettä, että kävis meiltä lähetteen tai silleen. Mikä nyt on aika naurettavaa, jos niinkun on semmonen, joka on varmasti tulossa heille, vaikka joku lonkkamurtuma jos on. L23

Yhteistyö kollegojen kanssa

Kyl se tietysti et jos ihan yksin on, niin tuota on semmosii temppuja, joita ei hirveen mielellään tee. Et jos olis esimerkiks toinen, silloin voi vähän niinkun vaihdella ja tee sie tuota niin mie teen sitten tätä. Myö vaihdellaan näitä tämmösiä, hän saa tehdä näitä temppuja, jotka ossaa ja mie otan sitten sen Kertun jota hän ei kestä. Mie oon vaihtanu kertun kystofixiin, yhen kertun kystofixin laittoon. L1

h: Sinä teet kaikkea?.

L10: Niin, paitsi äitiysneuvolaa, en mä tykkää siitä eikä ne äidit tykkää minusta. Niin on jotenkin luontevampaa kun meillä on naislääkäreitä. Mut lapsista mä tykkään, mä teen niitä, ne on ihan jännää porukkaa.

Yhteistyö hoitohenkilökunnan kanssa

että nykysinhän sekin, että lääkärinä pitää tehdä joskus kaikki, ...jos piikinkin pistää niin pitää panna lääkkeet ruiskuun ja pestä alue ja laittaa kaikkee näin, ei tuu apua oikeestaan että... tai jonkun polvipunktiokin tekee niin sen tekee alusta loppuun itte.L8

täähän on hyvin intensiivistä tämä yhteistyö ja tässä pittää oppia tuntemaan ihminen, persoona ja kaikki muut semmoset, että sinä ymmärrät että mitenkä sen kanssa voi niinkun olla ja elää. Ja sanotaanko että nyt kun on kaks vuotta tehty niin nyt tää alkaa sujua. Ymmärretään puolin ja toisin, että mitenkä minä tykkään että minun asiat hoidetaan ja sitten kun ne alkaa sujua niin, ... että mä pystyn päivässä kahtomaan tuhottoman määrän potilaita niin se homma sujuu, siitähän tulee tosi hyvä fiilinki

---

3. Työyhteisöön kuuluminen

- Tk-lääkärit eivät tunteneet kuuluvansa samaan terveydenhuollon joukkoon erikoissairaanhoidon kanssa.
- Terveyskeskuksen omat erikoislääkärit taas olivat osa työyhteisöä
- Lääkärit toivoivat, että voisivat jotenkin vaikuttaa omaan organisaatioon ja pysyä ajan tasalla siitä missä mennään. Kaikki eivät välttämättä tunteneet terveyskeskuksen organisaatorakennetta tai johdossa olevia henkilöitä lainkaan.
- Lääkärit muodostivat usein vahvan lääkäriyhteisön, jos siihen oli mahdollisuuksia
- Paikoissa, joissa oli lääkäri-hoitaja työparimalli saman alueen työntekijät muodostivat oman pikkutyöyhteisön, muualla lääkärit eivät tunteneet yhtä paljon olevansa osa hoitotiimiä

---

että minä uskon että on hyvin iso asia se että minkä takia meille on tullu semmonen hyvä henki, et meillä joka ikinen aamu, kun me tullaan töihin, me kokoonnutaan tuohon varttitunniksi yhteen. Elikkä me näämme toisemme ja me saamme ne päivän kuulumiset kertoa toisillemme. Voimme puhua työasioista tai sitten ei puhuta työasioita, mutta se luo semmosen yhteishengen tunteen. Että en muissa paikoissa, missä minä oon ollu töissä, niin sitä ei oo ollu. L17

että miks mä tulin tähän, että sikskö että ois työkavereita? Mut mä sanoin että oikeestaan mä oon melkein ihan yhtä yksin täällä kun sielläkin, että (naurahtaa) vaikka on seinän takana työkaveri ...Tietysti joskus kokee, että on muitakin ja näkkee, mutta joskus tuntuu että ihan sama oonko mä täällä tai siellä. Että jos seinän takana on joku niin se ei välttämättä tarkoita, että kokee että ei oo yksinäinen (naurahtaa). Että se on ihan sama melkein onko siellä tai täällä, että se kuitenkin se työ on semmosta omaa. Eikä sitä näe toista, jos ei mee moikkaamaan tai silleen. Että se on silleen yksinäistä. Siihen täytyy varmaan tottuukin tässä työssä. L23

---

joka päivä käydään syömässä, siellä tapaa, se on niinkun semmonen, vaik ois laihdutuskuurilla niin sinne mennään sen takia että tavataan muita. Sit meillä on, joskus aamupäivällä tuossa kahvilla käyvään, se tahtoo jäähä väliin kun on niin kiire. Ja sit iltapäivällä meillä on tuolla lääke-esittely jossa tapaa kanssa.

Ja silloin tuli sitten puhetta siitä että, tuossa meidän lääkärimmeetingissä, että kuka meistä on nähny meidän työnantajan, että kukaan ei ollu nähny työnantajaansa

meillä on kerran kuussa Terveysasemalla tällöinen hallintokokous mihin tää X on nyt sitten ainakin tällä tietoa tullu. Ja sitten on tullu se hoitajien esimies, tällöinen, mikähen sen titteli nyt onkaan. Osastonhoitaja, ylihoitaja, tai joku semmonen. Niin ne on tullu sinne. Ja sitten siellä on hoitohenkilökunta ja me lääkärit on oltu siinä sitten. Kaks tuntia kerran kuussa. Ja sitten tarvittaessa, jos jotakin asiaa on niin sähköposti kulkee sitten. Ei muuten. Et aika vähän.

tää edellinen ylilääkäri tai virassa oleva ylilääkäri, joka oli kaikesta huolimatta ainakin... kuitenkin hyvin avoimesti toi esille nämä asiat, että mitä on ja mitä tehdään.

h: Mitä ollaan tekemässä ja suunnittelemassa.

L13: Niin. Et se on kuitenkin hirveen tärkeä tälläsesä työyhteisössä että tiedetään. L13

---

minä luulen että tää kun tuli tää omahoitajasysteemi tai mikskä sitä nyt sanoo, niin se on tuonu hoitajia lähemmäks. Vaikka on tullu uusiakin hoitajia. L20

---

4. Palautteen ja työnohjauksen puuttuminen

- Lääkärit kokivat, etteivät saaneet mitään palautetta työstään
- Viralliset työnohjaukset koettiin helposti liian sitoviksi ja työnohjaaja tk-työtä ymmärtämättömäksi
- Hankalia potilastapauksia puitiin vapaamuotoisesti tiimin keskuudessa

---

Et joskus ois kiva saaha vaikka yllääkäriltä semmoinen palaute, että no niin, hyvä juttu, että hyvin menee ja tälle. Et se on kuitenkin semmonen mikä motivoisi jatkamaan...Että minä halluisin niinkun oikeesti saaha sitä palautetta.

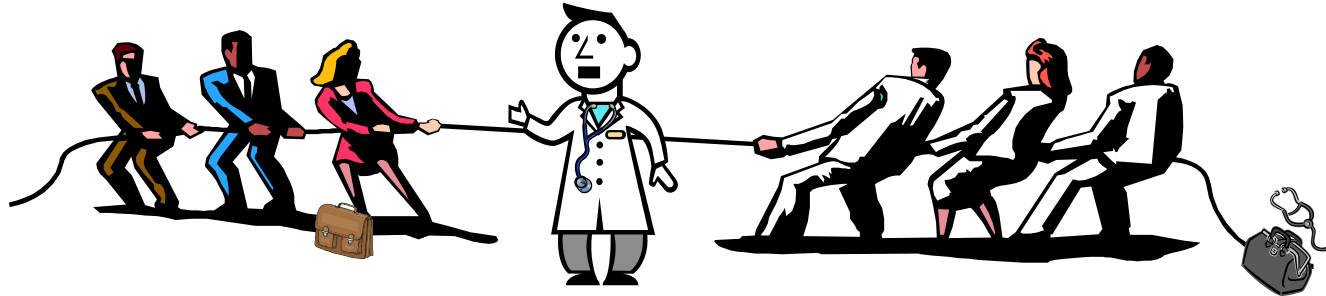
Että kyllä monta kertaa on näitten vuosien saatossa ollu, että kun kattoo jonkun naamaa, niin tietää että nyt tuolla ei oo asiat hyvin. Sitä koitetaan sitten katsella ja ehkä myöhemmin käyvä kysymässä, että mikä sulla on. Että se on tietyllä tavalla semmonen työnohjaustilanne, vaikka se ei virallista työnohjausta

h: Onko teillä millonkaan ollu virallista työnohjausta?

L17: Ei, ei koskaan. Enkä minä usko, että sitä koskaan tulleeakaan. Ja en tiää saataisiko siitä yhtään mitään apua. Että kun tuntus jotenkin ihan hullulta, että nyt tänne joku tulis pikku autolla meitä hoitamaan. (nauravat) Ja se meitä ymmärtäisi. En oikein usko.

Johtavan lääkärin haasteellinen asema

- Johtavaan lääkäriin kohdistui paljon odotuksia sekä hallinnon, että lääkäreiden taholta
- Kumpikin osapuoli toivoi johtavan lääkärin olevan ”yksi meistä”
- Johtava lääkäri toimi tiedon kuljettajana ja tulkitsijana hallinnon ja lääkäreiden välillä
- Molemmilla tahoilla johtavan lääkärin osuutta pidettiin tärkeänä tk:n imagon luomisessa

---

Mut kyllä tää avohoidon ylilääkäri, niin se käy aina solupalavereissa ja se laittaa sähköpostia. Ehkä se on sillai jotenkin läheisempi, kun se on ollu ennen terveystakeskuslääkäriinä

Ollaan totuttu siihen, että ennen kun joku asia on päätännässä, niin keskustellaan porukalla se. Että olis kohtuullisen selvä, että minkälainen on lääkärikunnan kanta asiaan...että tosiaan lehestä luettiin jostain päätöksestä ja se on silloin hyvin katkera pala

---

Me ollaan aika paljon esittelijän armoilla, että semmoista omaa selonottomahdollisuutta ei niin kovin hirveesti ole H13

Onko siinä sattumaa ja mitä jonoja on purettu, onko jotain erikoisen kalliita tapauksia meidän kokoisessa populaatiossa...Vaan sitten sain raporttia johtavalta lääkäriltä ja hän taas että mistä ne nyt johtuu että tuolla yksiköllä niin rajua kasvu. H10

Ja tämmöset peruselementit, prosessien hallinta, tuotannon ohjaus, kaikki tämmöset. Ei näitä oo professioiden koulutuksessa ollu, eikä voikaan olla. Ne on johtamista. Siinä tarvittas ammattijohtajat, ne pitäs kouluttaa erikseen ja sillä siisti.

Sitä on tehty sitä säästöbudjettia jo toistakymmentä vuotta. Ja aina kun saadaan se budjetti kasaan, niin joku pistää sinne Eskon puumerkin ja sanoo, että tuon verran pitää päästä alas. Ja sitten kysytään että ”no mistä?”. No se on teiän asia”

Että meillä ei oo oikeestaan hirveen positiivista viestiä anataa alaspäin, koska pitäis joka paikassa säästää. Sijaisia ei sais ottaa ollenkaan ja ostopalveluja ei sais käyttää ollenkaan...Minun edeltäjä lähti näistä syistä ennenaikaiselle eläkkeelle masentuneena.

Johtopäätökset

- Konsultaatiomahdollisuudet helpoiksi ja joustaviksi
- Hyvän työilmapiirin ja hengen luominen työyhteisöön mahdollistamalla keskinäiset välillä vapaamuotoisetkin tapaamiset
- Palautetta ja työnohjausta muodossa tai toisessa
- Hallinto lähemmäksi työntekijöitä
- Johtajien valinta ja koulutus

Viitteet

- Kumpusalo E ym. Miten terveyskeskuslääkärit viihtyvät työssään? Terveyskeskustyön nykytila ja tulevaisuus 2002 –tutkimus I, Suom Lääkäril 2002;27:46-8.
- Aira M ym. Kenen joukoissa seisot? Johtavan lääkärin haasteellinen asema terveyskeskuksessa. Suom Lääkäril 2006;61:1883-88
- Aira M. ym Occupational isolation among general practitioners in Finland. Occup Med 2010;60:430-35.

Kiitos!